

IOAN POP-FLORANTIN

AVRAM IANCU

REGELE CARPAȚILOR

TRAGEDIE ISTORICĂ ÎN 5 ACTE

(DUPĂ ISTORIE, LEGENDE ȘI COMUNICĂRI PERSONALE)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Publicațiune FESTIVĂ pentru aniversarea de o sută
de ani dela nașterea marelui erou-martir.

NOTE importante la sfârșitul cărții.

BCU Cluj-Napoca

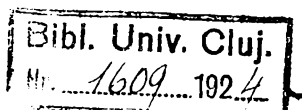
RBCFG201802221

BUCUREȘT.

„TIPOGRAFIILE ROMÂNE UNITE”, S. A.

CENTRALA: STRADA CÂMPINEANU, 9

1924

204587

Cetim în revista „Clipa“ din București (Anul II, No. 54 din 1924):

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela cenaclul „Clipei“. — Sâmbătă, 14 Iunie a. c., d. Ion Pop-Florantin a citit noua d-sale tragedie în 5 acte „*Avram Iancu*“. Impresia ce a lăsat această lucrare a fost *atât de puternică* în cât adunarea, în *unanimitate*; a *aclamat călduros* pe autor.

„AVRAM IANCU“

E V O C A R E

Luptatu-te-ai vitejește, uriașule voinic ; suferit-ai cu sufletul, mucenicule închinat ; sângeratu-ți-a inima ; zecile de ani, alături de ceilalți ai Neamului părinți, Simeon proorocul luceafăr dela Bocșa, Severu Axente fulgerătorul, Andrei, dulcele cântăreț dela Mureș, și ceilalți ai tăi căpitani, stegari și buciumași ; — mucenici ca și tine.

Dar sămânța ce ați aruncat în ogorul Moșiei a dat roadele visurilor voastre. Odihnește, drept aceea, de acum, în tihnă, tu, suflete mare, sub umbra goronului din cimitirul dela sfânta Tebea. Insenineze-se în cer inima ta cea mare, de braț cu mareața umbră a învățătorului tău, a lui Horea, vulturul Alba-cului.

Odihnește în veci nesupărat, luceafărule nemuritor.

Astăzi, voi, fraților, mă întrebați, cine a fost *el* ? și ce a săvârșit ? Ce ursită neagră i-a prigonit apoi pașii ? Ce piatră de moară i-a apăsat umerii obosiți ?

Pe povârnişul traiului, pe plaiurile, cari îi şoptiau despre lucitoarele isprăvi, a ghinerarului din zilele apuse.

Vino, să înviezi pe o zi, uriaşule, în luminoasa ta înfăţişare ; ca să ne bucurăm de *vederea ta*, şi să ne adăpăm de marea ta însufleţire şi jertfire de sine.

Vrăjască-se îndată totul ! Să fie *subt ochii noştri*, cum a fost odinioară !...

Sculaţi-vă din mormintele voastre, mucenicilor luminători, să vă soarbă cu sufletul şi nepoţii nepoţilor voştri.

Acuma !...

PERSOANELE :

ROMÂNII

AVRAM IANCU VIDRANU
SIMEON BĂRNUȚ, dela Bocea românească
ANDREI MUREȘANU
GENERALU ORGHIDANU
DOCTOR IOAN RAȚIU
IOSIF ȘTERCA ȘULUȚ CĂRPINIȘANU
ALECSANDRU PAPIU ILARIANU
AXENTE SEVERU
PREOTUL SIMEON BALINT
NICOLAE CORCHEȘ
MIHAIL ANDREICA
PAVEL TRUȚA
NICOLAE BARBU
NICOLAE BORLEA
PREOTUL VLĂDUȚ
PAVEL DUNCA
VASILE POP
NICOLA BEGNESCU
GHEORGHE SECULA
COZMA MANASSE, tehnician
TOMA ONETU Cluj / Central University Library Cluj
IOAN DRAGOȘ
MAICA ANINTA
IRINA FILIPEASCA
OANEA } lăutari
PITANU }

STRĂINI :

GENERALU SPRINGINSFELD
FEIER PAL
VASVARI
VAY MIKLOȘ
SUPREFECTUL FARKAȘ
TEMNICERUL KÖHN
IȘTVAN
IOJI
HATVANI
UN COMISAR
UN CĂPRAR DE HUSARI
ALȚI HUSARI
ELENA VUȘKICI
ANINTA BOER
FEMEI SEQUENCE
PANDURI

LOCUL: Viena și Transilvania.
TIMPUL: Mijlocul secolului XIX.

IOAN POP-FLORANTIN

„AVRAM IANCU“

TRAGEDIE ISTORICA IN 5 ACTE

ACTUL I

Vidra-de-Sus, în Carpații apuseni; fața casei Ianculeștilor.
Cerdac larg; în el masă și scaune.

MAMA FILIPEASCA și COZMA MANASSE (Intră)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA I

MAMA FILIPEASCA și COZMA MANASSE; pe urmă AVRAM IANCU.

MAMA FILIPEASCA — (Așterne masa).

Cozma Manasse (pune gazete pe masă). — Iată și cărțile dela poștie, proaspete. *Ișaguri*, căldicele dela drum. — Eu nu pot pricepe, ce ispravă de om s'a alege și domnișoru Avrămuț ista.

Mama Filipeasca. — Da ce-i? bade Cozmo.

Cozma Manasse. — Da ce-i? Iată ce i. Mniata nu vezi? Tat-su, marele gornic peste păduri, conu Aleisa, l-a ținut la *ișcoala* a mare, ca să iasă om cu căpătâi domnesc. Să scrie *înștanții* în cântălarii, *lăcrămații* la bieții români împricinați, pârâși; să se facă și el cântăliște, *potracăn*. — Și el?... Nu-l vezi mniata, lele Irino? Cătu-i ziulica de mare dela Cel-de-Sus, colindă hăulind prin cei codri ai lui Dumnezeu, —

cu pușca la umăr, sabia la șold, pistoalele la brâu. Se bate 'n săbii cu cele tufe; retează capetele celor scăieți și ciumăfăi și la cele cununi de soc. Strigă la cei pălținași, par' că ar fi armadia lui; mă rog, reghementu ghinăralului! — Se urcă 'n vârful muntelui; trage cu ochiana, măriia sa, și grăiește singur așa: „Până colo—două poște“. — Apoi strigă: „Înainte feciori!“ — Ei așa! — Și acuma vre să încalice pe noul seu armăsar, pe Brutus cel selbatic. Da i-l-am strunit eu întâi între pintenii mei. Așa, lele Irino.

Irina. — Cum a vre Dumnezeu sfântu. (Iese).

Avram Iancu (intră). Bade Cozmo, pune șaua pe șargu Brutus, apoi ascute-mi săbiile.

Cozma. — Înțăleg, măriia ta.

Iancu. — Si să-mi încerci puștile, toate, și pistoalele. Să mi le înșiri prin cuire, la căpătâi. Ai înțeles?

Cosma. — Înțeles.

Iancu. — Gata-i tunu cel de ștejar? ferecat?

Cozma. — Gata, ferecat, ca și cel de frasin.

Iancu. Astăzi să dai câte un foc cu ele; să vedem. dacă-s voinice.

Cozma. — Așa oi face, domnișorul. (Iese).

IOSIF ȘTERCA ȘULUȚ. — (Intră).

SCENA II

IANCU și ȘULUȚ pe urmă FEIER PAL.

Șuluț. — Servus! Iancule, Vidranule.

Iancu.—Servus, Iosife, Șuluțescule. Cărpinișanule. Prinde un scaun. Șezi la noi ca la voi.

Șuluț. — Da nu viu singur. Sânt cu un ungur, Vrei, să ne primești?

Iancu. — Cum să nu. Mă mai întrebi. (Înspre culise)
Poftim, vecine.

Feier Pal (Intră). — Ziua bună, cetățene Iancule.

Iancu. — Bună să-ți fie și duminică. (Cătră Șuluț).
Cine e prietenu?

Șuluț. — Feier Pal, dela Budapeșt.

Iancu. — Humillimus servus! Ședeți, voinicilor,
oaspeții mei la masă.

Feier Pal. — Să trăiești *prietene*; căci eu ca prieten
ți-am venit tocmai dela Budapeșt.

Iancu. — Afară, e altceva. Dar în casa mea prieten.

Feier Pal. — Eu am să te fac ca frate și afară.

Iancu. — Niciodată.

Feier Pal. — Cum ai zis?...

Iancu. — Niciodată.

Feier Pal. — Pentru ce? Să știi și eu!

Iancu. — Pentru că voi, ungurii, vreți ca noi să
fim robii voștri.

Feier Pal. — Ba vrem să vă facem una cu noi.
Și vă vom face...

Iancu. — Cum?

Feier Pal. — Cu binele ori cu

Iancu. — Ori... cum?

Feier Pal. — Cu *puterea!*...

Iancu. — Așa numai — împăratu vostru Koșut
Laioș ar îndrăzni să-mi vorbească.

Feier Pal. — Și încă unu...

Iancu. — Care?

Feier Pal. — Micul Koșut.

Iancu. — A, da, — Vasvari. Doamne, cum nu am
chip, să întâlnesc macar pe unul din ei doi. Să-i
grăiesc, odată din adâncul sufletului meu. — Dar ei
n'ar îndrăzni să calce peste pragul munților noștri.

Feier Pal. — Nu grăiești adevărat!

Iancu. — Adă-mi pe unu din ei; — dar ei n'au să vie, căci —

Feier Pal. — Unu are să vie..

Iancu. — Căci ei nu știu, că subt acoperemântul casei mele sânt la adăpost.

Feier Pal. — Vrei să vezi pe unu, astăzi, aci?

Iancu. — In aur îl îmbrac.

Feier Pal. — Acuma! Chiar în astă clipă!

Iancu. — Ce? visezi?

Feier Pal. — Iți jur dară, că astăzi vei vedea, aci, pe — Vasvari.

Iancu. — Imi juri?

Feier Pal. — Pe coroana Sfântului Ștefan al nostru!

Iancu. — Să-ți vedem și această poveste.

Feier Pal. (Se ridică în picioare). — Uită-te la mine. Eu sânt Vasvari!

Iancu. — Tu?..

— P A U Z Ă —

Iancu. — Și — — Vasvari, ce te făcu, să-mi vii aici, la mine?

Vasvari. — Am venit la luceafăru, la vulturu Neamului tău, să unim Ardealul cu Țara Ungurească. Să facem *Unio*.

Iancu. — Cu neamul tău de tirani? Cât voi trăi eu, una ca aceasta nu vei vedea!

Vasvari. — O vei vedea! Te vom sili!..

Iancu. — Mă veți sili!

Vasvari. — Cu sabia!

Iancu. (Se ridică în picioare). — Cu sabia!.. Să nu vă ducă — iadul, să faceți una ca aceasta; — căci atunci,—știi tu, Vasvari, pe cine ai să vezi,—astăzi!

aci, în fața ta!... Știi tu, cine a fost unu,—Horea?—
Ascultă. — Cum tu, Feier Pal, mi-ai dat să ved, as-
tăzi, pe fiorosul Vasvari, așa eu, îți voi da, astăzi,
să vezi, în fața ta, pe Horea; pe noul Horea.—Ui-
tă-te la mine. Eu sânt Horea. — Din mormântul lui,
graiul lui strigă: „Rezbunare!”

(VASVARI sare în picioare îngrozit).

Iancu. — Pe loc. — Stai în pace. — Ești la vatra
mea. — Aci ești obraz sfânt. — Dar sângele meu, —
sângele lui Horea *strigă!* — Inșă capul meu nu vre
decât *dreptate.* — Ține tu minte, Vasvari, cine s'a
încumeta a ne sări în cap, aici, la vetrele noastre,
acela e pierdut! — Căci eu nu voi lăsa alăturarea
cu capul! — Nu! — Până la spânzurătoare!—până
la înfricoșata voastră roată! ca și Horea; n'oi primi
să fim robii voștri. — *Așa e scrisă a mea ursită.*
Așa să-mi ajute dumnezeu!

Vasvari. — Noi vom veni cu tunurile. Tu — ce-i
face atuncea?

Iancu. — Pe regheamentele voastre, noi le vom
stringe cu brațele noastre; cu lănci din ferul plu-
gurilor; cu tunuri din buștenii stejarilor noștri; cu
bolovani rușiți din stâncile noastre. Vai de acela care
va cuteza să calce odată în munții noștri! Să știi,
că unul ca acela odată în iarbă mușca-va.

Vasvari. — Iancule, iancule, în ochii tei eu cetesc
făclia răscoalei! Iea seama să nu-ți târești țara'n
prăpaste.

Iancu. — De prăpaste vreu să o păzesc.

Vasvari. — Tu dai foc Vetrei tale.

Iancu. Ardă sub tiranii ei!...

Vasvari. — Eu zic: Unio ori moarte!

Iancu. — Eu jur: Moarte ori desrobire!

Vasvari. — Remâi sănătos. Și — să ne vedem amândoi în marele Sfat, colo sus în Budapeșt.

Iancu. — Mai curând ne vom vedea pe coastele munților — cu sabia în mână.

Vasvari. — *Așadară fie!* — Iți arunc mânușa în față! (Ii aruncă o mânușă) Te voi întâlni cu sabia 'n mână. Voi plânge când capul tău va cădea la picioarele mele.

Iancu. — Ori voi plânge eu, când capul *teu* va cădea la picioarele *mele*.

Vasvari (ii da mâna). — Remâi sănătos. Dacă nu te resgândești, dela resăritul soarelui de mâine, iară îți sânt dușman de moarte; eu, fiorosul Vasvari.

Iancu. — Și eu *ție*. Eu, al doilea Horea! —
Și apoi —

Cum ursitele noastre or urea,

Așa viața ne-om încheia...

(VASVARI iese).

(DRAGOȘ intră).

SCENA III

AVRAM IANCU, ȘULUȚ ȘI DRAGOȘ

Dragoș. — Bună dimineața, Vidrane.

Iancu. — Bun să-ți fie sufletu, Drăcușule. Da ce cauți și p'aici? ca la grădina lui Boieriu în Abrud..

Dragoș. — Zi: ca la *Aninta*, Anintuca *ungurului* din *Abrudbania*.

Iancu. — Aninta — lui Dumnezeu.

Dragoș. — Că, uite, și — Vașvari e al lui Dumnezeu. L-am pândit până la *tine*. Și văd că nu ți-ai uitat *jurământul*... Te-ai înțeles bine cu Feier Palboratom?

Iancu. — Înțeles. Da ce jurământ ?

Dragoș. — Ce jurământ?... Se vede că l-ai uitat.. Jurământul că, până nu-i desrobi țara, să dai uitării *cei doi ochi ca floarea inului*, cosițele din raza soarelui, și obrăjeii, spuma laptelui, cum n'a mai văzut Abrudul... Ei...

Iancu. — Să-mi pieri din ochi *pânditorule*.

Dragoș. — Mâna Ursitelor ne-a purtat pe aceleși poteci ale lumii pe amândoi.

Iancu. — Mergi sănătos ! pe orice cărări.

Dragoș. — Așa mă trimiți?... Plec dară. Să știi însă că Nintuca va fi *logodnica mea*. Iar tu — prieten la cataramă cu Feier Pal, — ochi ai să mai dai cu mine și cu *Vasvari*.

(Iese)

BCU (Se aud două bubuituri de tun). Cluj

(CORTINA CADE).

(SFÂRȘITUL ACTULUI I).

ACTUL II

Piața mare din Blaj, în fața catedralei.
Adunare. Fruntașii: ORGHIDANU, RAȚIU, PAPIU, ANDREI MUREȘANU, ȘULUȚ, BALINT, TRUȚA, DUNGA, AXENTE etc.
Pe urmă BĂRNUȚ.

(Intră)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA I

Fruntașii, pe urmă IȘTVAN, IOJI, ANINTA (deghizată), BARNUȚ,
ANDREICA, BORLEA și DRAGOȘ

Papiu. — Puțini ne-au sosit...

(IȘTVAN și IOJI intră și se țin mai la o parte).

(ANINTA intră și se oprește aproape de ei).

Ioji. — Se adună — iobajii noștri. Se bulucesc la mare *sobor*.

Axente. — Care din stegari mai întârzie?

Iștvan. — Numai popa Simion de n'ar veni! — că atunci n'au felinar de lumină.

Papiu. — Borlea, Andrei Mureșanu, Mikeș...

Ioji. — N'au nici sabie dacă nu le vine lancu...

Iștvan. — De lancu să n'ai grije, că l-am lăsat în temnița din Oșorheiu. Pumnii lui Vasvari, știi tu, din depărtare.

Aninta (țipă). — Dumnezeule !

Toți. — Ce-i?...

Orghidan. — Vine tata Bărnuf !

(BĂRNUȚ intră).

Bărnuf. — Sănătate vouă, fraților.

Toți. — Noroc ! Tată Simioane. Să trăești !

(BĂRNUȚ îmbrățișează pe ANDREI MUREȘANU).

(ANDREICA ȘI BORLEA intră).

Borlea. — Dacă nu vine Iancu, suntem ca niște ciungi, ologi...

Dragoș. — El v'a chemat, el v'a lăsat.

Cor : „*Deșteaptă-te române*“...

etc.

Papiu (lui Bărnuf). — Taică Simioane, ce zici să facem ? — Gloată să treacă afară la tapșan.

(CĂȚIVA ies).

(VAY, PANDURI intră).

SCENA II

(Aceiași și VAY CU PANDURII).

Bărnuf. — Fraților, soarele dezrobirii noastre se apropie...

Andrei Mureșanu. — Românilor de sânge, români de bărbăție.

Stindardul libertății priviți-l fluturând...

etc.

Vay. — N'ați fost robii noștri nici până acum.

Axente. — Din gură tot așa ne-ați mințit.

Fruntașii. — Nu mai răbdăm !

Vay. — Numai ca iobaji ; ca slugi. Așa scrie la legile noastre.

Bărnuf. — Acele nu-s pentru noi.

Axente. — Atâta să trăiască legile voastre!.. Să le rupem!

Șuluț. — Ți-om răspunde și altfel; numai să sosească Vidranu-Mână-de-Fer.

Vay. — Iobajilor, împrăștiați-ve, care-și la cocioaba lui.

Adunarea. — Nu!

Vay. — Eu viu cu armadie, și ve taiu pe toți!

Adunarea. — Taie-ne!..

Axente. — Tăceți, fraților; căci ia! — o oaste!..

(Cei adunați se gâtesc de apărare).

— P A U Z Ă —

Istvan. — Ei acuma! Ioji..

Aninta. — (Aparte) Ba e — Dumnezeule!.. E chiar el! Gândul meu nu m'a înșelat! E el! O! — Ca un Traian împărat. Vai mie! (Tare) Oameni buni! E Avram Iancu! Iancu, cu muntenii lui.

Dragoș. — (Cătră Aninta) Imperat! Traian imperat! — Ba un vântură țară e; și are să se înnece în vârtejirile lui.

(Intră CORKEȘ, VLĂDUȚ, AVRAM IANCU și COZMA MANASSE, etc.)

SCENA III

Aceiași, AVRAM IANCU, CORKEȘ VLĂDUȚ, COZMA, etc.

Avram Iancu. — Bun găsit! fraților. Sufletul meu la toți! — Căpitanilor, părinte Vlăduțele, orânduți pe șoimii mei de călărime roată împrejurul Blajului, și pe pajistea din coastă.

Corkeș, Vladuț și Cozma. — Așa vom face, ghi-nărare. Haidem. (Ies).

(VAY cu ai lui iese)

Dunca. — Ce ai făcut? Iancule!

Iancu. — Ce am făcut? M'am gătit de nuntă! De danț. — Dar nu văd pe veru Florianu....

Dunca. — Trimiserăm rugare la stăpânire, să-l sloboadă din temniță.

Iancu. — Rugarea trebuie scrisă cu *sabia!* uncheșe Pavele. Așa povățuire să le dai la toți. Dar hai, și om trece cu toții coala la gloată, pe câmpul luminos; — să facem *un* suflet și *un* foc pentru zilele, ce ne așteaptă și ne chiamă....

(FRUNTAȘII se strecoară afară)

SCENA IV

AVRAM IANCU, ANINTA, DRAGOȘ, ISTVAN, IOJI.

(IANCU zărește pe Aninta. Se arată emoționat).

(DRAGOȘ îl contrariază).

Iancu. — Aici? și — în toate locurile?

Dragoș. — Hic et ubique, aprinzătorule de țară; — care o împingi în prăpaste, de braț cu tine însu-ți. — Dar voiu veghea cu ochii 'n patru; eu și Vasvari al vostru! (Iese)

Iancu (Se preumblă emoționat). — Cu Vasvari al nostrul..

Aninta (Pândește). — Dați — mătușicăi o coaje...
O coaje.

Ioji (Ii svârle bani). — Eu Alerg....

Istvan. — Unde? Ioji.

Ioji. — La Zlatna, să spun măriei sale, să-i iase 'n cale, să-l prindă.

Istvan. — Merg și eu. — Ba să-i ieșim noi în drum, spre Bucerdea, să facem semn batalionului de vânători, să-l împuște.

(AMÂNDOI ies).

(IANCU se apropie de ANINTA).

(ANINTA simulează că ar fi mută. Ii explică prin semne pericolul, și că să plece pe alt drum),

(IANCU și ANINTA ies în altă direcție, decât intraseră).

(ISTVAN și IOJI reintră).

Istvan. — Uite, măi, afurisita! că ni-l luă din palmă! Uite-l, că încalecă pe Brutus al lui; — o iea și pe dânsa! — No, că-l perdurăm din drumul vânătorilor.

Ioji. — Pen' că l-a scăpat de moarte din ghiarăle noastre. Tot are el bună inimă. Pecat că nu-i ungur de ai noștri. Ar fi al doilea Koșut.

Istvan. — Lasă-l pe mâna lui Koșut al nostru și Vasvari.

(AMÂNDOI ies).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(CORTINA).

(SFARȘITUL ACTULU II).

ACTUL III

Vale în Carpați, la Fântânele. Pantă stâncoasă.
Zgomot de luptă în culisse, apoi trâmbiță de repaos.

(HATVANI cu HUSARI intră).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA I

HATVANI, HUSARI, apoi lăutarii OANEA și PITANU și DRAGOȘ.

Hatvani. — Aici, copii. Popas de hodină, tot batalionu, că am ostenit cu ce pleavă de moți m'am bătut.

Dar, chemați-mi lăutarii mujicași, să-mi cânte la masă. Adă-mi plosca să beu.

Căpraru. — Porunca! Ascult. (Ii dă plosca și iese. In culisse :) Ei, Oanea, Pitanu! Haideți! (Reintră).

(LĂUTARIII intră târându-se pe genuchi).

Oanea. — Iartă-ne, mărrial ta; că să-i sarră ochii, carre n'a mai face, câte am făcut! Nu ne spânzurra, jupâne imperratule.

Hatvani. — Chiamo pe boratom Dragoș; che el singur bine fmi vorbește. Unde-i Dragoș boratom?

Căprarul. — Nu-i cu noi. A fugit la moț imperat la Iancu.

Hatvani. — No, bine ; che fuge el înapoi la Koşut, imporat al nostru. El, Dragoş ne-a aretat drumu şi poteca, pounce so batem pe moţ armadie. — No, moi tolhar mujicuş, chintaţi mie una. Trageţi-mi o zicală. Ce zicală ştiţi so trageţi ?

Oanea. — Me rog ghe iertare, mărial ta ; noi ştim să tragem zicala, cum îi zice neamţu, zicala împeratului: „*Gotter haltar*“; şi noi îi zicem «Doamne, ţine-l pe împeratul, să omoare pe toţi ungurii».

Hatvani. — Acu ve spânzur ! Bată-ve dumnezeul ungurilor ! — Dapoi că asta-i zicala neamţului, pe care Koşut al nostru l-a doborât jos de pe scaunu împărăţiei ; ştiţi voi, la Dobriţin. Nu ştiţi altă zicală ? lua-v 'ar dracu !

Oanea. — Marrial ta, lucru mai fain decât zâcala aceasta noi nu ştim.

Hatvani. — Ba voi acuma să-mi trageţi „Racoţi-marş“, că vă ia scaraotu !

Oanea. — Aulio ! zâcala lui „Dracu-ţie marş“ — nu o ştim. Spânzură-ne, jupâne solgăbireule.

Hatvani. — Io nu-s solgăbireu, măi cioară ; io-s maior.

Oanea. — Spânzură-ne, cumătre mai-mor, că nu o ştim, zo !

Hatvani. — Hoherilor, trageţi-mi „Fuga lui Kmetti“.

Oanea. — Că nu ştim nici „Fuga cumătrii“.

Hatvani. — Nici „Marşul Koşutului“ ?

Oanea. — Nici „*Mârşavu coşutului*“.

Hatvani. — Nici „Huniadi-marş“ ?

Oanea. — Nu ştim nici „Hu ! în iad, de, marş !“ — Spânzură-ne, marial ta ; da iartâne sfinţial ta.

Hatvani. — No, da ce ştiţi ? lua-v 'ar Benga al vostru la el în iad.

Oanea. — Sărrutăm călcâiele; știm să tragem
„*Marșul lui Iancu*“.

Hatvani. — No, trage-mi, ce dracu veți trage; să ved, cumu-i.

Lăutarii. — Astăzi cu bucurie,
Românilor, veniți.
Pe Iancul în câmpie
Cu toții-l însoțiți
Spălați armele voastre;
Curând să alergați,
Din câmpiile noastre
Pe Varvari îi alungați.

Hatvani. — Hm! treznească-l dumnezeu, de craiu
al moșilor, — că frumoasă zicală mai are! Trageți
înainte; că-l omor io mâni.

Lăutarii. — Români se așează
Pelângă un mare foc.
Iancul se ospetează
Cu dânșii la un loc.
Iancule mare,
Iancule tare
Cu noi să fii.

Tu însoțește,	} bis
Și însufletește	
Pe ai tei fii.	

Hatvani. — Alta, măi!

Lăutarii. — Românilor de sânge, români de bărbăție!

Stindardul libertății priviți-l fluturând.

Deșteaptă-te, române,
Din somnul cel de moarte;
Etc.

Hatvani. — Mai trageți-mi tot zicăli de aceste, că

nici voi, măgarilor, nu știți, câtu-s de frumoase și de mândre.

(Be din ploscă).

A! Că bine mă arse! —

Tăceți dracului să vă cânt *eu* vouă tâlharilor. Ascultați :

Pe dealu Feleacului
Merg carăle Iancului.
Da nu cum merg carăle.
Strălucesc ca soarele!

.....
Caru merge 'mpedecat
Iancu merge supărat.

.....
Boii-s cu coarne de ceară.
Om ca Iancu nu-i în țară.

(Mai be din ploscă).

A! că bine mă arse!

(Cântă :)

Boii-s cu coarne de spume.
Om ca Iancu nu-i în lume.
Boii-s cu coarnele verzi.
Om ca Iancu — nu mai vezi.

Alta, măi !

Cât a fost Horea 'mpărat,
Domnii n'au dormit în pat.
Ci p'afară ca câinii,
Și 'n tufe ca iepurii.
De-ar împărăți un an,
Nu s'ar mai scula *șuhan*¹⁾.

1) Șuhan, niciodată.

Ascultați, măi, *toaca*,
 Bate-l, doamne, bate-l, doamne,
 Bate-l, doamne,
 Și pă ungur și pă sas.
 Și pă ungur și pă sas ! Și pă ungur și pă sas

.
 Țara ugurească,
 Să se pustiască !
 Numai să-mi rămâie
 O cărare mie
 La a mea Marie.

.
Dragoș (intră răpede). — Boratom Hatvani, răpede
 vissa, înapoi, că vin moții lui Iancu. Iată, vecinii
 voștri, cu căruțele, fug și ei pe aici. Fugiți și voi !

Hatvani. — Nu, boratom Dragoș — Ba, hai !

(Din culise se aud mergând căruțe).

(HATVANI, DRAGOȘ și ceilalți fug).

SCENA II

AVRAM IANCU, etc.

Iancu. — Pentru Dumnezeu ! Ei dau jos pe femeii !..
 O ! și pe copiii ! Ai noștri au să-i calce cu caii !

(In culisse țipete).

Iancu. — Răpede. jos !

(IANCU și AXENTE coboară răpede să păzească copiii).

Iancu. — Pe ei ! Frate Mihai... Așa ! Zdrobiții pe
 ei ! Ucigașii copiilor lor !

(In culisse țipete și chiote).

(SECUENCELE intră, îngenuche și sărută hainele românilor).

I-a secuiancă. — Apără-i, doamne, pe moți. Ține-i cu sănătate.

Iancu. — Pe Dragoș viu să mi-l aduceți.

(TOMA ONETU și AXENTE ies și curând aduc pe DRAGOȘ cu forța).

(DRAGOȘ cade în genunchi la picioarele lui IANCU).

Iancu (se întoarce să nu-l vadă). — Colo, în tufăriș, precupețul de sânge...

Dragoș. — Vine și Vasvari !...

(Ridică sabia spre IANCU).

(ONETU și COZMA îl alungă și aleargă după el cu lăncile ridicate).

(SECUENCELE aleargă după ei apoi reintră).

I-a secuiancă. — Așa !... Care a adus atâta nespusă jălanie. Așa ! I-am plătit și dela noi.

(SECUENCELE ies).

Korkeș (intră). — Gata și noi !

Iancu. — Iubite Niculiță, să știi, că astăzi ne sosește un plocon, ca de Paști. Urcă-te cu cetele tale pe costișe în cel zăvoiu și să tragi cu urechea la buciumul meu.

Korkeș. — Așa voi face, stăpâne. (Iese).

(Trâmbiță).

(TOMA ONETU intră).

Iancu. — Ce veste, căpitane Tomo.

Onetu. — Sosește făgăduita oaste de voluntiri. Un crainic cu steag alb are să-ți grăiască.

Iancu. — Iată-l că-i pe călcâiele tale.

(VASVARI, în uniformă luxoasă, cu steag alb, intră).

SCENA III

(Aceiași și VASVARI).

Vasvari. — Sănătate ție, ghinerarule.

Iancu. — Sănătate ție, Feier Pal.

Vasvari. — Nu sânt adormitu Feier Pal; sânt a-prinsul Vasvari. M'am înarmat cu steag alb ca să mă pot apropia de tine. Așa, îți cânt a doua oară: Bine te-am găsit, doritule colo, la Budapeșt.

Iancu. — Îți răspund și eu: Bine mi-ai venit! Da de întors, de astădată, n'ai să te întorci..

Vasvari. — Am să mă întorc, de braț cu tine, până colo sus; știi.

Iancu. — In vecii vacului să aștepți.

Vasvari. — Ți-am adus și manta și kalpak de a lui Arpad. Am să te iau fără voia ta, cu mine.

Iancu. — Te-oi prinde *eu* pe tine, aici pe loc, unde mi-ai sosit.

Vasvari. — Am sosit pentru ca eu, Koșut cel mic, să întrec pe Koșut cel mare. Pândașii tăi nu ne-au zărit prin deasa păclă.

Iancu. — De aici n'ai să pleci. Pune-ți sabia jos, la picioarele mele. Trâmbițaș, gata.

Vasvari (In spre culisse). — Trombițaș!... Ei, Iancule trage-ți dară sabia, și hai, tu cu mine, pe viață și pe moarte!...

(Rupe steagul alb și-l aruncă la picioarele lui Iancu).

Iancu. — Eu, cu tine, nu!

Vasvari. — Cu mine, nu! De ce?

Iancu. — Ai stat la masa mea.

Vasvari. — Chiamă-ți dară, pentru mine, pe uriașul tău.

Iancu. — Sânt la îndemână, colea, subt aripa pâclei, Care te va apuca întâi...

Vasvari. — Cu ei dară. Tu, rămâi sănătos! (li dă mâna. In spre culisse:) Eleore! (Trage sabia) Roham!

(Iese).

(Goarne, zgomot de luptă).

(KORKEȘ intră. Aduce kalpaku și sabia lui VAȘVARI și le pune la picioarele lui IANCU).

Iancu. — Doamne, minunate mai sânt căile tale! Sărmane Vașvari, cine te-a adus aici ca să plătești cu capul tău? (lui Korkeș:) Păstrează-i tu kiyăra.

(ONETU intră).

Iancu. — Iar tu, voinicule Tomo, sabia lui. Numele tău, Doamne, fie lăudat!

Korkeș. — Amin! Stăpâne. Ne-ai curățat munții de toate juvinele. De acum putem răsufila sub soarele lui Dumnezeu. Dar, iată, ce obraz întunecat se apropie.

Iancu. — Ce mi-e dat să văd? Vecinu Farkaș?

(FARKAȘ intră).

SCENA IV

(Cei de mai înainte și FARKAȘ).

Farkaș. — Bun găsit! vecine Iancule. Ascultă o vorbă dela măria sa gubernatu împărătesc.

Iancu. — De la gubernatu împărătesc?

Farkaș. — Luptele cu răzvrățiții s'au sfârșit. Puneți armele înapoi în magazinele împăratului și să vă împraștiați, care-și la vetrele voastre.

— PAUZĂ —

Iancu. — Și, cu ce să ne alegem? după atâta sângereare!

Farkaș. — Să vii sus, la Curtea împăratului, să intri ca ghinăral în rândurile noastre.

Iancu. — La împăratu? Eu nu cerșesc vr'o coaje pentru mine. Cer dreptate Neamului meu!

Farkaș. — Ai tăiat pe atâția tirani; dar au căzut și de ai tăi. Aproape singur ai rămas. Oare nu era mai bine dacă atunci, când erai un pușor de moț, Berzenței îți răsucia gâtul ca unui pui de găină? Ori, când pe la grădina fetișcanei Aninta, jupâneasa ei, Iliana Vușkiceasa.

Iancu. — Unde-i Aninta? Farkașule.

Farkaș. — E perdută printre cătrințele voastre, a moșilor, în mănăstire.

Iancu. — În care?... Unde?...

Farkaș. — Nu știu. Acum iată-te pornit, cu capul în jos, pe povârnișul vieții tale. Să-mi juri că nu vei mai ridica gloatele tale niciodată.

Iancu. — Pe aceasta nu jur.

Farkaș. — Atunci te-om închide în temniță, ca pe Horea al vostru.

Iancu. — Inhideți-mă ca pe Horea al nostru.

Farkaș. — Da. Te-om închide. Ei, husarok!

(HUSARI intră).

Farkaș. — Iancule, juri?

Iancu. — Nu!

Farkaș. — Husarok, pe generalu la Bălgărad; și
de acolo sus, la împăratu, cu puterea! Marș!

(HUSARII iau pe IANCU între ei și ies).

Farkaș. — Incă odată: Iancule, juri?

Iancu (ieșind). — Nu, nu!

Farkaș. — A treia oară...

Iancu. — Nu!

(CORTINA).

SFÂRȘITUL ACTULUI III.

ACTUL IV

Sala de aşteptare în palatul imperial din Viena.

SPRINGINSFELD, AXENTE, PAPIU, ANDREI MUREŞIANU, ŞULUŢ
şi AVRAM IANCU etc. (Intră).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA I

AVRAM IANCU, AXENTE, PAPIU, ŞULUŢ, ANDREI MUREŞIANU
şi SPRINGINSFELD.

Axente. — Domnule camerar, aşteptarăm cam mult, până să putem intra aici. Nea venit rândul?

Springinsfeld. — V'a venit, tocmai. Dar maria sa. imperatul nu vre să intre, decât numai ghineralu. Iancu singur.

Iancu. — Şi eu nu vreau să intru singur.

Springinsfeld. — Domniei tale îţi trimite, iată, asta cruce de aur, pentru cele ce ai făcutuit întru. apărarea imperăţiei.

Iancu. — Nu primesc nici cruce, nici nimic pentru mine. Aşa spune-i imperatului.

Springinsfeld. — Mi-a spus şi aceasta, că, dacă n'ai primi, atunci, după un apus şi un resărit de.

soare să nu te mai vedem în această mare cetate
împărătească.

Iancu. — Cum ai zis? Omule!

Springinsfeld. — Că peste o zi și o noapte să
pleci din Cetatea mării sale.

Iancu. — A!... Nu e vis aceasta? Imperatu tău
me izgo — — izgonește, ca pe un tâlhar!

Springinsfeld. — Imperatu te izgonește.

Iancu. — Hahaha!...

(Ii vine să cadă.)

(ȘOȚII îl prind în brațele lor).

(CORTINA—SCHIMBARE).

(TABLOU)

Curtea închisorii din cetatea Bălgăradului sau Alba Iuliei.

La o parte poartă, care dă la drum.

SCENA II

Bătăi în poartă.

(HÖHN intră, ieșind din cetate).

Cine-i?

HÖHN, SPRINGINSFELD și AVRAM IANCU; pe urmă PANDURI,
AXENTE, PAPIU, etc.

Höhn. — Cine-i? (Deschide poarta).

(AVRAM IANCU și SPRINGINSFELD intră).

Springinsfeld. — Aci, ghinereale, și—remâi sănătos.
(Cătră HÖHN). — Ține-te bine, părcălabule, — căci —

Höhn. — De ce?

Springinsfeld. — Poate au să năvălească moși de ai lui, să-ți bată la poartă....

(Iese la drum.

(HÖHN încuie poarta și iese, intrând în Cetate).

(IANCU bate poarta).

— P A U Z Ă —

(Caută vro altă ieșire).

Deschide-te! poartă neîndurată. (Bate zidul). Immoaie-te macar tu, tu; căci focul meu e atât de mare, că stâncile ar trebui să se topească, de dogoarea ui! — A!.., acum — și eu! în zidurile aceste, — *sfîntite* — prin gemetele lui Horea, a lui Cloșca, Crișanu, a doamnei Catarina, — și — cine-i mai poate ști? — Acum — și eu; — și eu! — Aceasta îmi e — *plata!*

Höhn (Intră). — Ghineralule, moșule; hai, intră'n chilie.

Iancu. — Mai stăi, jupâne. Lasă-mă să resuflu; să mă desmetesc; — să ved, nu cumva — visez?

(Dă, să deschidă poarta. O zgâlție.)

Höhn. — Că oare nu vizezi? — Că a fi gheral, aceasta, într' adevăr, ai visat-o, ani dearândul. Acum însă începem a te trezi din nenorocita ta vișărie și chiar orbie!

Iancu. — Jupâne, de i mai arunca așa vorbe, n'a fi bine....

Höhn. — Văd eu bine că tu cu visurile tale ai s'o duci toată viață.

Iancu. — Ba voi, cu aiurările voastre de stăpâni peste noi ca robi.

Höhn. — Asta-i adevărat; nu-i aiurare; voi veți rămânea iobajii noștri.

Iancu. — Și dumnezeu din cer aude, ce ocară tu svârli pe obrazu *lui*, și nu găsește un trăsnet pentru — —

Höhn. Pentru — căpățâna ta!

Iancu. — Știe dumnezeu pentru *acui* căpățină,... ciocoiule al tiranilor!

Höhn. Ce ai zis? blăstematule!

Iancu. — Ți-am zis, ceea ce ești, ciocoiu tiranilor; calău pe sâmbrie.

Höhn. — Ți-oi arăta eu, spânzuratule. — Ei, panduri;

Iancu. Spânzurat?... panduri? — Da! Așa. Lup becisnic și nemermic!

(DOI PANDURI intră).

Höhn. — (Sare la Iancu să-l lovească). Urs turbat! — Cătușile!

Iancu. — (Ridică pumni și-l respinge). Prinseși și tu la vitejie!

PANDURI Prind mâinele lui Iancu în catuși și fixează lanțul de un piron din părete, apoi ies).

Höhn. — Ei acum, — măria ta, — zece palme dela mine...

(Se răpede la IANCU).

(Bătăi violente în poartă, și strigăte energice de afară).

Craiu nostru!

(HÖHN se retrage speriat).

Springinsfeld (de afară). — Dechide, Höhn. Dă-i drumu măriei sale ghineralului Iancu. Deschide! răpede!

(HÖHN sare la poartă, deschide, și dă drumu lui Iancu).

(SPRINGINSFELD intră și bate pe Höhn cu cravașa).

Höhn (cătră Iancu). — Me rog ghe iertare, maria ta, ghinerarule.

Popor de afară. — Crăișoru nostru! Unde-i craiu munților?

(PAPIU, AXENTE și ANDRÉI MUREȘANU intră).

Axente. — Aici l-ați închis? nelegiuitorilor!

(SPRINGINSFELD și HÖHN ies în fugă, intrând în interiorul castelului).

Papiu. — Dragul meu, împăratu ți-a trimis crucea, și sabia de ghinărar în călărimă, cu chemare, să te așezi acolo sus în cetatea lui.

Iancu. Zvârle-i toate înapoi, Alexandre. Eu de pe a mea cărare nu mă întorc. Nu și nu!

Papiu. — Știam și noi aceasta, scumpul meu.

Iancu. — Acum — acum — chemați pe popa Ionuț — —

(Se clatină să cadă).

(PAPIU și ANDREI MUREȘANU îl prind în brațe).

Iancu. — Nu pe bădița popa dela mama; că el nu m'a lăsat să-mi hodinesc oasele obosite, acolo, acasă, sub raza soarelui din sfânta și dulcea copilărie. M'a izgonit și el ca pe un tâlhar; zicând, să mă duc la — la voi, la tovarășii mei de lupte retăcite. — Chemați-mi pe celalalt popă Ionuț. — Acum! — căci — mă șting. — — Remâneți sănătoși; — și — să ne vedem cu bine, — în cealaltă lume. — Unde-i fi și tu, Aninto, remâi și tu cu bine. Unde-i fi, dacă mai ești undeva pe pământ. — Alexandre, duceți-mă la

Brad, la Pavel, ca să-mi fac testamentul. — Ba, — lăsați-me. Mă duc singur; căci m'a chemat.—Plecați! Lăsați-mă aci.

Toți. — Dumnezeu să te păzească.

Iancu. — Fugiți-mi din ochi! — căci privirea voastră îmi arde sufletul. (Cătră Nicolae Barbu) Tu, Niculiță, dă-mi un bucium. — Nu, nu! Nu bucium. — Un fluer să-mi aduci; să-mi cânt jalea vieței mele — și a atâtor, pe câți i-am dus la moarte. — — Fugiți-mi din ochi! Fugiți! O! o!

(Toți ceilalți ies).

(FARKAȘ, HUSARI intră).

SCENA III

BCU Cluj / Central University Library Cluj
AVRAM IANCU, FARKAȘ, HUSARI.

Iancu. — Ce-i iară? vecine?

Farkaș. — O, bine, că te găsirăm! și tocmai aici! că mult alergarăm, ca să te prindem.

Iancu. — Să me prin — —

Farkaș. — Ca să-ți vedem colindările și gândurile.

Iancu. — Și — gândurile!...

Farkaș. Ca să-ți găsești, pe cărarea vieței, pacea și odihna, după vifor, măria sa baronu Heidte m'a trimis să te iau sus la Cetatea împăratului, Heidem! Mergi cu noi?

Iancu. — Eu rămân pe cărările mele până la groapă. Tu nu o vezi? câtu-i de aproape!

Farkaș. — În lumea ta să rămâi; dar numai așa, dacă-mi făgăduiești; da, acumă dacă-mi juri, aci pe loc, pe cuvântul tău, că îți vei pune straje graiului tău, să nu mai zici gloatelor tale un cuvânt pentru

o nouă răscoală ; dacă îți pui lacăt gurii tale de cârmaci ; zăvor de pază pentru vecii vacului.

Iancu. — Așa zăvor — nu-mi pun. Nu și nu !

Farkaș. — Atunci, — atunci ți-om pune noi ; — în afară ; aici, în temnița lui Horea al tău.

Iancu. — Și a doamnei Catarina ! — O, că voi, — voi aveți săbii în mână, dar n'aveți suflet în pieptul vostru de lupi !

Farkaș. — Ca să nu-ți punem noi așa lacăt, zăvoritor, pune-ți tu singur ; și cu el, i-ai oprit și pe munteni și pe câmpeni. — Îți pui ? Tu, în locul nostru ! Făgăduiești ?

— P A U Z Ă —

Iancu. — Fă — făgădu — (Cade). Nu mă lăsa, doamne ! (Se ridică). Ba nu ! nu și nu !

BCU Cluj / Central University Library Cluj
(CORTINA).

SFÂRȘITUL ACTULUI IV.

ACTUL V.

Fața gimnaziului, la marginea orașului Brad din Carpați.
Cerdac larg. În el scaune.

(TRUȚA, ȘULUȚ intră, ieșind din casă).

SCENA I

TRUȚA și ȘULUȚ, pe urmă HATVANI, apoi ORGHIDANU,
RAȚU, ANDREI MUREȘANU, KORKEȘ, BALINT, PAPIU, AXENTE, BARBU
un COMISAR, doi PANDURI.

Truța. — Toți au întârziat.

(TRUȚA și ȘULUȚ ies, intrând în casă).

(AVRAM IANCU slăbit, intră).

(HATVANI decăzut, intră).

Hatvani. — Milă și pomană, măria ta !

Avram Iancu. — Tu?... Cine ești?... Semenii cu —
— cu — Hatvani. — Și tu așa?...

Hatvani. — Nu sânt de acasă Hatvani; cum nici
tu nu erai în aieve împăratu turcilor, când eu am fost
„hanu tătarilor“, când ne-am bătut amândoi cu „ar-

rnadiile“ noastre, cu săbiile de șindrilă și cu puștile de soc. — Sânt — ai să ghicești acum.

Avram Iancu. — Și cu lăncile de papură!... Tu?... Berzenței?

Berzenței. — M'am răzbunat; o! prea rău! Vai mie! — Cum nici Dragoș n'a fost aievea Dragoș.

Iancu. — Va fi fost și el strâmbul teu tătar, Drăcuș.

Berzenței. — Da. Și el, Drăcuș din tătarii mei de atunci. Și el ți-a purtat săgeți și otravă în gușe; bosumflat pentru Aninta lui Boieriu, logodnica ta. — Fie-i și lui țărâna ușoară; că i-au plătit lăncerii tăi și secuiencele mele cu vârf și îndesat.

Iancu. — Stai, Hatvani. Desbracă zeghea cea ruptă; na-ți jocul meu; că-i nou.

(Își schimbă unul cu altul haina).

Berzenței. — Dumnezeu să-ți plătească și să-ți ierte păcatele. — (Iese. Reintră repede). Ghinerale, vine o poteră! — Să te faci *nebun*; Că așa te lasă în voie. (Iese).

(COMISAR, urmat de PANDURI intră)

Iancu. — Ciocane și clește, băiați! Că limba mea e ferecată în zăvor. Mă strânge lacătul baronului Heidte.... zăvorul guvernatorului! — Ia! — Voi nu-l vedeți? — Una — doue — trei — și nouă. (Bate cu piciorul în pământ). Bulgăr afurisit! — Du-te *tu* colosus, la Curțile împăratului; să te 'mbrace pe *tine* în mantie de ghinerar. — Dar eu nu mă duc. — Sboară de aci, cremene încăpăținată! Nu vezi? că te călcăm în picioare. (Bate iară cu piciorul. Strigă la urechea comisarului:). Nepoate, știi tu o poveste? — Ascultă: A fost odată un împărat *nebun*, și s'a 'ntâlnit cu un—

cu un ghinerar mincinos. — Acel imperat — am fost -- am fost — hahahaha! — Iată-l! Iatăl! — Nu-l vedeți? (Se lasă în genunchi). Iea-mi lacătu depe limbă, imperate!... Ciocane și clește! să sparg acest zăvor afurisit! (Iși sărută mâinele). Badaproaste măriata, pentru jilțu, ce mi-ai făgăduit. Trei! — doue! — una! — una!

Comisarul (Iși face cruce). — Iartă-l doamne că e perdut!... (Iese repede cu PANDURII făcând semne că IANCU e nebun).

Truța (Intră). — Dumnezeu fie lăudat! scumpul meu! — Ce frumos că te ținushi de buna făgăduință! — Poftim înlăuntru.

Iancu. — Bună să-ți fie ursita, vere Pavele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
(Amândoi intră în casă).

(RAȚIU, ORGHIDANU și ceilalți fruntași intră și se opresc în cerdac).

Orghidanu. — Oare îl vom mai vedea noi? pe împăratu munților.

Șuluț (Intră). — Două clipe de răbdare încă. El e aci în casă.

Toți. — A! Ce bucurie!

Truța (Intră). — Noroc! fraților.

(IANCU intră. El e acuma în toaletă de salon).

Toți. — Avram Iancu! Mărire ție, Hristoase! că — te mai vedem!

Iancu. — Fericire voue! Servus!

(Se îmbrățișează cu toți).

(Toți iau loc pe scaune).

Iancu. — Am venit cu greu ; dar — e — cea de pe urmă — osteneală ; și vă zic — rămas bun pentru veșnicie !...

Papiu. — Rămas bun ?...

Iancu. — Rămas bun.

Papiu. — Am auzit că împăratu iar a trimes după tine. Se vede, că te duci, — în sfârșit, ca ghinărar împărătesc !...

Iancu. — In sfârșit ! — — mă duc —.

Toți. — Te duci ? !...

— P A U Z A —

Axente. — La împăratu ?...

Iancu (Incepe a-i îmbrățișa). — Știți voi ? la care împărat ?

Toți. — La rusu ? La muscanu ?

Iancu. — La împăratul împăraților. La împăratul Cel de sus. (Cătră Barbu). Niculușule, gătește-ți glasul să-mi cânti la groapă, — poimâni, „veșnica pomenire“.

Barbu. — Nu. Căci am să uit până la ziua aceea.

Iancu. — N'ai să uiți ; căci nu-i mult până atunci. Mă chiamă țărna. Săpați-mi groapa de pe acuma ; acolo, lângă sfânta biserică, sub goronul lui Horea. Acolo. — Astăzi îmi iau ziua bună și dela soarele sfântul ; cum dela voi toți. — Rămâneți cu bine... Mâni, pe tapșanul dela Baia-Crișului, să-mi aduceți pânza de obrăzarul adormirii veșnice ; giulgiul pentru obositul obraz înghețat și odihnit, — în palatul de țernă. Acolo... acolo... Rămâneți cu bine. (Pleacă clătinat ; rezemat în cărje. — Se oprește. — Către PAPIU :) Logofete Sandule, tu ești povestaș. Scrie-mi pe o ta-

blă mare, pomelnic, pe câți, — eu, da, eu, i-am dus la moarte... Iată, iată !... tu nu vezi sângele lor? Cum mă înneacă !... O ! o !

(Iese, clătinăt, să cadă jos).

Toți privesc după IANCU, consternați).

— P A U Z Ă —

(Toți intră pe rând în casă).

(IANCU reintră. Cade pe pragul cerdacului).

(ELENA VUȘKICI și MAICA ANINTA intră).

SCENA II

IANCU, ELENA VUȘKICI și MAICA pe urmă VASILE POP,
BEGNESCU, SECULA și FRUNTAȘII.

Aninta. — Nu mai merg, mătușe Leni. Fă, ce-i vră. Nu mai merg. Unde să-l găsim? — A !... Cine să fie nenorocitul?...

Iancu. — Cerule înalt !... Aninta ! Mi-e dat, să te mai văd odată?... In sfârșit ! Aninto ! — Și tu nu-mi ajuți, să mă ridic? — Tu fugi de mine?

(ANINTA plânge).

Iancu. — De veacuri te-am tot căutat ; toată țara — și — tremur, să nu te pierd iară !

Elena Vușkici (Se pornește pe plâns). — O, amărâta de mine !... Pe cine am vorbit eu de rău ! — Nintuco, tu dă-i sărutarea cea mai de pe urmă ; că iată-l, se duce !...

Iancu. — Un fulger ! Bunule cer ! Să sfârșim, — acum... A !... mamă, — mamă, — tot e bun Dumnezeu.. Adio — A — di —

(Moare).

Aninta (Cu un țipăt sfâșietor). — A ! (Sărută fruntea adormitului).

(ELENA VUȘKICI o târăște de pe scenă).

(VASILE POP, intră, se pleacă de închide pleoapele lui IANCU).

SCENA III.

VASILE POP, pe urmă BEGNESCU, SECUA și FRUNTAȘII.

Begnescu. — Cine e mortul?

(Intră).

Vasile Pop. — Fugiți ! — Alerțați ! Vestiți în lumea largă ! — Chemați-i pe toți ! Să-l ridicăm pe o sfântă masă de jale. — Carpatule, nu mai ai stăpân ! Sufletul cel mare al Craiului tău zburat-a de pe pământ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
(SECUA intră).

Fruntașii (Iesind din casă, aleargă jos lângă adormitul). — Ce-i ? A !! (Iși descopăr capetele și cad în genunchi).

Secula. — Tu, fulgerule al munților Carpatului, zburând din jalnica închisoare de țernă, în veșnică strălucire sufletul teu înălțatu-s'a ! — Se stinse ceea ce a fost pământ, pe vecie înviat-a sufletul lui Iancu !

(MUZICĂ MELODRAMATICĂ)

(SFÂRȘITUL TRAGEDIEI „AVRAM IANCU“).

NOTE BIOGRAFICE

Naționalistul „exagerat“

Cetiți în revista „Contemporanul“ dela Iași din 1882, după altele, pe p. 345, senzaționala revelațiune, că o Coaliție s'a format cu scopul de a mă zdrobi pe mine!

Cetiți apoi articolul din fruntea revistei „Scena“ din București, No. 136 dela 27 Mai 1918, în care sub titlul „Ioan Pop Florantin“ scriitorii Barbu Lăzăreanu și A. Prodan arată presupunerea, că mulți se vor fi întrebând:

„Cine e Ion Pop Florantin“

D-lor publică apoi un început de notiță Bibliografică; iar după aceea, relevează următoarele:

„Că mie mi s'au făcut în viață mari *nedreptățiri* că (în fața muncii mele de *60 de ani și a roadelor* ei pentru neamul nostru), am fost tratat cu *ingratitude, martirizat cu furie nebună*; că între altele, am fost lovit săptămânal, va să zică cu plan; că din scrieri mi s'au *calomniat înainte de a se tipări!* că deci prezența mea în fața lumii e *un reproș* etc.

Nu e ca un *mister* aceasta? Dar iată începutul explicațiunii:

Întâi, am *refuzat* unuia din șefii societății literare-politice „Junimea“ propunerea, să fac o conferință publică, în care să susțin *cozmopolitizmul*, și să *combat Naționalizmul „ca ceva brut“*.

Apoi i-am ieșit în cale aceluiaș șef, ca *rival*, cu cărțile mele filozofice, și — altreilea, i-am făcut *serios antagonism* — contra *rătăcirilor partidului politic junimist*.

Așa m'au dat „vinovat“ ca *naționalist*, „*exagerat*“ etc.
„Cine e Ion Pop Florantin“ ? *Mari surprinderi*
 de sigur pentru multă lume: E profesor, liceal și
universitar, de științele filosofice; *autor în toate ra-*
murile acestora, în mod reformativ și în litere.

Născut în Poptelecu-de-Craine, districtul Solnoc-
 Doboca, Transilvania; cu studiile începute în casa
 părintească; Bacalaureat din Cluj; studiile universi-
 tare terminate în Viena; desvoltate mai mult, și a-
 profundate, în *Paris și Londra.*

Munca extra-școlară. Turneuri de conferințe publice
 și *șezători literare*; stăruind *întâiul*, în tot Regatul,
 — dela 1882, să se întemeieze și răspândească *gră-*
dinele de copii; distribuind *gratuit* mii de tipărituri
 pedagogice, în special *froebeliane*, etc; *premiat la*
Paris pentru cărțile didactice.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOGRAFIA

1864 — 1924.

A. — Știință, Pedagogie.

— Der psychische Moment; scriere admisă și pub-
 licată de Academia imperială de științe din Viena.

— Reforma metodelor, și teoria Consecutizmului
 universal. (Logica universitară).

— Logica (aristotelică) reformativă, consecutistă,
 pentru cursurile secundare și Universitate.

— Psihologia, idem (Adept, până și Cardinalul
 Lorenzelli, Roma)

— Etica, sau Morala rațională, idem.

— Estetica I. și II.; *premiată la Paris.*

— Frumusețea liniară, și frumusețea omenească.

— Manuale pedagogice, aprobate și premiate.

— Grădina de copii, — *premiată.*

— Români și Maghiarii.

- Dicționar filosofic.
- Chestionar filosofic.
- La Télétypie, descoperire confirmată și în străinătate, Viena, Paris.
- Einsteinismul la tribunalul Logiceii.

B. literare.

Adus pe calea „Literelor“ prin atavism și ereditate, trăit în sânul naturei cu poezia și muzica ei, cu dramele ei, după primele încercări încurajate chiar și prin presă „debutul“, după toate *aprofundările psihologice și estetice* :

„Decebal“ novelă istorică. Asupra ei, iată referatul d-lui Titu Maiorescu despre aprecierea *draconianeii* societății „Junimea“.

„Cetirea ei a fost ascultată cu cea mai vie atențiune, cu *aprobările călduroase ale tuturor*. — Mie îndeosebi mia plăcut tonul susținut de întreaga compunere, și stilul ei cel sobru. Măsura estetică este pretutindene păstrată și *nici unul din cuvintele ce ați întrebuințat, nu s'ar putea schimba*. Mulțumindu-vă pentru plăcerea : etc.

Semnăt : Titu Maiorescu.

În «Convorbiri literare», No. 6 din 1919, pag. 406, d-l Iacob Negruzzi, întemeietorul revistei, scrie, între altele, ca *amintire* dela «Junimea», Iași — după zecile de ani :

Novela «Decebal», trimisă de Ioan Pop-Florantin... (15 Decembre, 1868)...

Cu cât urma Titu Maiorescu lectura, cu atât Pogor, — altfel *cel mai aprig critic*, — simția o *mai mare plăcere* în ascultarea novelei, și *adesea sublinia* un pasaj sau altul cu exclamațiile : «Bine ! Foarte bine ! Iată un scriitor de talent ! Minunat ! etc. S'a ascultat cu *mare mulțumire*. La sfârșitul cetirii, Pogor, impresionabil cum era, așa *se aprinsese*, în cât zicea, că are să traducă novela în limba franceză și să o trimită lui Gustave Doré (Paris), ca s'o *ilus-*

treze pe socoteala sa. Eu am scris o scrisoare și o telegramă de *felicitare* din cele mai măgulitoare... etc.

Semnat : *Iacob Negruzzi*

Iată ce îi scrie, între altele, directorul de școală din Băcia (Banat), Ioan Oancea, excelentei *scriitoare d-nei Galia Tudor*, care îi trimisese tragedia mea «*Horea*» :

Mult stimată Doamnă,

Studiînd piesa (*Horea*), vă mărturisesc că e o *admirabilă lucrare*; o piesă pe care, dacă am putea-o *reprezenta*, am *stârpi sentimentele străine*; am smulge buruiana și mărăcinii de pe ogorul paraginit al sufletului lor; am pregăti ogorul pentru o *semănătură rodnică pentru cultura românească, dela Tisa pîn'la Nistru*, etc.

Băcia (Banat)

Ioan Oancea

Învățător-director

Alte *novele*, publicate în «*Convorbiri Literare*»; — *romane istorice*: Romeo, Decebal, Horea (tradus în limba franceză) și Avram Iancu; — *tragedii*: Decebal, Răsărit de Soare, Ștefan-cel Mare, Horea și Avram Iancu, Dan și Osman (tradus în limba italiană), Medeea-Nouă, Maica Starița, Mama Tirană, Draga, Attila (prelucrat în limba ungară); Macbeth, prelucrat după W. Shakespeare. *Poeme*: «*Stefaniada*», Homer, epos legendar. — *Umor*, colaborare la vre-o 40 de organe de publicitate

Genialul meu rival, novelistul premiat V. Ranta-Buticescu, după ce i-am trimis câteva pasaje din manuscris, mi-a scris: despre „Decebal“.

„...O, aceasta m'a *încântat*. De *zece ori* am cetit-o; și am să o mai cetesc de multe ori. Să cetesc în șir zece expresiuni ca aceste, nu mi-ar trebui alt opium pentru voluptate. Aș muri de *plăcere*. Ideia aceasta valorează *cât o novelă* din Familia“.

Tot așa aprobări supreme din toate părțile.
 Aprecieri favorabile dela *Ernest Renan*, Paris. — Binet. Paris, și nenumărați alții.

Din *Presa străină*: «L'Aurore», Paris. — „Dictionnaire“, Angelo de Gubernatis, Florența și Roma. — Kronenzeitung și Reichswehr Viena. — Jahrbücher, (Analele Academiei), Viena. — La Roumanie Intellectuelle, Paris, etc.

Iată, cum semnalează tragedia mea „Resărit“, novelistul premiat Mircea Alexiu, în „Ardealul. — București, 1914, și „Olteanul“ — Făgăraș :

„Stilul e de o *fineță artistică*; o românească curată, cu totul fără neologizme nici barbarizme. O frumoasă nuanțare peste tot. Acest volum e un ade-vărat resărit de soare pentru literatura română.

Criticul nostru se exprimă apoi asupra epopeei mele «*Ștefaniada*», că e o *capodoperă*.

Pentru tragedia mea *Horea*, (continuatorul operii lui fiind Avram Iancu), d-l membru în comitetul Teatrului Național din București, Duiliu Zamfirescu, a scris următorul *Aviz aprobator*, în 1915:

„*Interesantă* — pentru vremuri viitoare. *Deocamdată* nu se poate juca“. (Natural, din cauza împrejurărilor politice externe de atunci, din 1915).

Semnat: *D. Zamfirescu*.

Iar *Presa*. (Vocea Ardealului, Poporul Muncitor, Alarma, etc.), a cerut ea ambele aceste tragedii istorico-naționaliste să fie jucate; și încă în *turneuri*, în România Mare.

Noutăți în librării :

De GALIA TUDOR :
« C A M E L I A »
— TRAGEDIE —

Gata de tipar :

«LEONORA»
TRAGEDIE IN 5 ACTE

De I. POP-FLORANTIN:

1. «EINȘTEINIȘTII»
LA TRIBUNALUL LOGICEI

2. «AVRAM IANCU»
REGELE CARPAȚILOR
TRAGEDIE ISTORICA IN 5 ACTE

Gata de tipar :

«ȘTEFANIADA»
EPOPEE ISTORICA NAȚIONALĂ

Depozit general: Strada Povernei No. 35, București.